

JACHT IN NATUURTERREINEN

L.H. Veeman

Zolang de mens deze aardbol bewoont wordt door hem op wild gejaard, aanvankelijk uit pure noodzaak om zich van dierlijk eiwit te voorzien. Naarmate steeds meer diersoorten, in de geleidelijke ontwikkeling van landbouw en veeteelt, gedomesticeerd zijn, heeft de jacht zijn betekenis verloren in het kader van de eiwitvoorziening. In vele mensen ontwaakte toch steeds weer het oerinstinkt, hetgeen leidde tot de jacht 'sport'. In het begin was dit slechts een privilege van de landadel, maar in de laatste halve eeuw is het bereikbaar geworden voor iedereen.

De jacht zit diep verankerd in ons cultuurpatroon, een feit waarmee ook de meest fervente tegenstander van de jacht rekening dient te houden.

Het is niet verwonderlijk dat in een huidige periode van milieubewustheid de jacht als sportuiting in toenemende mate kritisch wordt benaderd. De jagerswereld begon zich tegen een veelal negatieve publieke opinie te

verweren door 'noodzakelijk beheer' als belangrijkste motief voor de jacht aan te voeren.

Steeds meer jagers zien in dat deze dekmantel te doorzichtig is en erkennen gewoon dat het jachtgenot hun voornaamste drijfveer is. Het populair worden van deze vorm van recreatie, met als gevolg een stijgende vraag naar jachtvergunningen, heeft terecht geleid tot een bezinning op de verhouding jachtdruk en draagkracht van de populaties van onze wildsoorten. Een logisch gevolg hiervan is het stellen van strengere eisen aan de jager. De verplichting van het volgen van een jachtkursus als één der voorwaarden voor het verkrijgen van een jachtakte is een stap in de goede richting. Een gedegen kennis der natuur, een goede schietvaardigheid en een juiste mentaliteit lijken normen die men zeker mag stellen aan mensen, die door middel van een vergunning, gerechtigd zijn in te grijpen in het milieu.

Jacht als beheersmaatregel

In pure natuurgebieden zijn regulatiemechanismen in overvloed om verstoringen in evenwichten te herstellen, o.a.: explosieve groei van prooidierpopulaties worden onmiddellijk gevolgd door sterke uitbreiding van de roofdier(vogel)stand, van die soorten die deze prooidieren bejagen; de beschikbare voedselvoorraad stelt altijd een limiet aan een populatie; te grote dierpulaties kunnen ook gedece-meerd worden door het uitbreken van parasitaire ziekten.

Verder zijn bizarre regulatiemechanismen bekend als de periodieke massale trektochten van bv. de lemming, eindigend met de dood van vele exemplaren van deze dieren.

Anderzijds veroorzaakt een snelle achteruitgang van een prooidierpopulatie een prompte daling van het aantal jongen per worp van de roofdieren en/of een hoge sterfte onder de jonge roofdieren. In ware natuurterreinen is derhalve de jacht als middel tot

natuurbeheer een overbodige zaak.

Wanneer we zien dat in natuurgebieden toch jacht aangewend moet worden als beheersmaatregel, blijkt dat we te maken hebben met ernstige verstoringen van natuurlijke evenwichten tgv. a wanbeheer door de mens bv. faunavervalsing: konijnen in Australië; geiten en ratten op de Galapagosarchipel;

foutieve planning: het massaal afschieten van roofdieren in de eerste Amerikaanse natuurparken.

b expansie van menselijke activiteiten: bv. inkrimping leefgebied.

Door het in kultuur brengen van grote terreinen wordt wild verdreven naar kleiner resterend natuurareaal. Dit kan resulteren in overbevolking, zoals met name bekend is van olifanten in diverse Afrikaanse natuurparken, hetgeen gepaard gaat met een rigoreuze biotoopbeschadiging.

De jacht op resp. konijnen, geiten, hoefdieren en olifanten staat dan rechtstreeks in het kader van natuurbeheer, waarbij beoogd wordt een herstel van het evenwicht te verkrijgen in de dierpopulaties, gebonden aan de speciale biotoop in het betreffende natuurgebied.

In Nederland zijn bijna geen echte natuurterreinen meer; overal verraadt zich de invloed van de mens. Bij alle beheersmaatregelen in ons kultuurlandschap zal men dan ook rekening moeten houden met alle hierin levende organismen, inclusief de mens.

Men kan stellen dat in het Nederlandse landschap de jacht als beheersmaatregel slechts noodzakelijk is ten behoeve van de mens:

1 wildbeheer ter bescherming van zijn voedsel: bescherming van de kultuur-gewassen tegen vraat en vernielingen sporen van bepaalde diersoorten;

2 wildbeheer ten behoeve van het jachtgenot

van de mens (wildexploitatie), wat in bepaalde gevallen zeker wel bevorderend kan zijn voor een gezonde wildstand.

Terecht is men zich de laatste jaren gaan afvragen of in alle terreinen beheer door middel van jacht óók een noodzaak is ten behoeve van de flora en fauna. Partikuliere natuurbeschermingsorganisaties zijn zich gaan bezinnen op de functie van de onder hun eigendom berustende natuurterreinen. Een erg belangrijke functie hebben zij als rustgebied voor flora, fauna en de mens, als oase in het grote onruststrein van ons gekultiveerde en geurbaniseerde land.

Deze gebieden worden inderdaad primair aangekocht opdat flora en fauna zich ongestoord en optimaal kunnen ontwikkelen.

Door de aanwezige faunakoncentraties zouden deze terreinen uiteraard ook bijzonder geschikt zijn voor de jachtsport, ware het niet dat juist deze functie nogal eens strijdig is met de rustfunctie. Ook het bestuur van de Stichting het Groninger Landschap is er niet van overtuigd dat de jacht in natuurterreinen onontbeerlijk is voor de instandhouding en ontplooiing van de (avi) fauna en is er nog minder van overtuigd dat staken van de jacht onherroepelijk zal leiden tot ineenstorting van de ecologische systemen, waardoor schade zou worden aangericht aan deze natuurgebieden.

Zolang de jagers ons niet met goed gefundeerde argumenten weten te overtuigen van het tegendeel, moeten ze ons in onze eigendommen het recht gunnen een beheer zonder jacht uit te proberen. Zorgvuldige en voortdurende inventarisatie zal leren of in deze terreinen de jacht inderdaad weer als noodzakelijk middel tot beheer moet worden aangewend.

Schade door houtduiven

Het bestuur stelde enige jagers ervan in

kennis dat in enkele natuurterreinen hun jachtrecht niet verlengd zou worden, wanneer de gebruikelijke 6-jaars pachttermijn zou zijn verstreken, met vermelding van bovengenoemde redenen. Verwachtend dat de jagers, uiteraard verre van opgetogen over het verlies van een deel van hun jachtveld, onze zienswijze zouden respecteren, werd het stichtingsbestuur onaangenaam verrast door een zeer hardnekkig geboden weerstand. In enkele – erg moeizaam verlopende – gesprekken, werd via allerlei wegen getracht het terrein als jachtveld veilig te stellen, waarbij tenslotte de grote schade aan de landbouw, toegebracht door houtduiven, als voornaamste argument werd gehanteerd.

Het is wellicht nuttig hier nog enige woorden te wijden aan het alom bestaande misverstand betreffende de oorzaken van schade, veroorzaakt door houtduiven.

Op meerdere plaatsen in Noord-Nederland worden, merkwaardig genoeg, eigenaren van boscomplexen door landbouwers verantwoordelijk gesteld voor schade aangericht door duiven. Duivenschade wordt zelfs in ruilverkavelingsplannen als argument aangevoerd tegen het planten van bos.

We deden beter eerst eens hand in eigen boezem te steken: door invloed van de mens is het oorspronkelijk evenwicht zodanig verstoord dat de natuurlijke roofdieren van de duif hier niet meer voorkomen (oa. havik en slechtvalk). het landschap in onze provincie bestaat bijna geheel uit kultuurland waar gewassen gekweekt worden waarop houtduiven uitstekend gedijen.

Alleen deze gigantische voerbak vormt de grote aantrekkingskracht voor de duiven. De boscomplexen spelen slechts een rol als nachtrustplaats, waardoor plaatselijk meer concentratie optreedt. Het voedselpakket van

de houtduif is zeer gevarieerd, bestaat oorspronkelijk ook voor een groot gedeelte uit materiaal van onkruiden. Het is duidelijk dat de krop van de duif meer delen van cultuurgewassen bevat naarmate verhoudingsgewijs een grote oppervlakte van de bodem hiermee is begroeid.

De gigantische duivenpopulatie is dus mede een gevolg van ons cultuurpatroon, waarin de houtduif zich best op zijn plaats voelt. Bestrijding van deze duivenstand lijkt een zeer zinnige zaak, mits de hiervoor aangewende methoden werkelijk effect hebben. Het zo nu en dan afschieten van enkele honderden of zelfs duizenden exemplaren heeft geen enkel effect op de totale populatie. Een berekening heeft uitgewezen dat men in Nederland gedurende 1 maand (aan het einde van de winter, juist voor het broedseizoen, wanneer de populatie het kleinst is), dagelijks 12.500 duiven dient af te schieten, wil men de totale populatie tot 50% reduceren. Praktisch een volledig onuitvoerbaar zaak, waarvoor men overigens nooit voldoende jagers bereid zou vinden.

Wanneer daarna de jachtdruk op duiven zou terugvallen tot het voormalig patroon, dan zou de duivenstand zich na 2 jaren reeds weer hersteld hebben.

Geheel in overeenstemming met deze berekening is het feit dat gedurende de 7 jaren dat er een premiestelsel bestond om het afschieten van duiven te stimuleren en dit jaarlijks afschot ca. 200.000 exemplaren bedroeg, de populatie alleen maar toenam. Bij de bestrijding van duivenschade is het *aantal* geschoten exemplaren van geen enkel gewicht.

Deze bejaging kan mogelijk nuttig effect hebben in de zin van verontrusting, waardoor grote concentraties uiteengejaagd worden. Hierdoor kunnen gedupeerde landbouwers, rond boscomplexen, de grote aantallen duiven

wat meer verspreiden naar de landerijen van hun verderop wonende kollega's.

Beheer zonder jacht

Onlangs werd o.a. het bosgedeelte van het landgoed Ennemaborg onttrokken aan het jachtveld. Aan de landbouwers in de omgeving werd de toezegging gedaan dat bij duivenschade enkele massale duivenjachten

georganiseerd zouden worden in het Midwolderbos, zoals voorheen gebruikelijk was. Eventuele schade dient vanuit landbouwkringen bij de beheerder gemeld te worden. Wel werd de beperking gesteld dat deze jacht in het bos alleen kan plaats vinden in het winterseizoen en dat het bestuur van de stichting zelf hiervoor jagers zal aantrekken.

Inmiddels zijn via het provinciaal bestuur van de KNJV de organisatoren van de jachtkursus bereid gevonden jagers ter beschikking te stellen.

Uiteraard is het voor een goed verspreidingseffect op de duiven noodzakelijk dat tijdens de duivenjacht in het bos door de landbouwers en door de op hun terreinen jachtgeachtigden, op de omringende landerijen onrust gemaakt wordt.

Wanneer dit nagelaten wordt heeft een massale jacht in het bosgebied slechts symbolische betekenis. In dit verband is het een uiterst dubieuze zaak dat boseigenaren verantwoordelijk gesteld worden voor duivenschade, dat soms zelfs bedreigd wordt met parathionvergiftiging, terwijl bij het optreden van duivenschade de jagerswereld niet in beweging is te krijgen om ter plaatse zelf zich te kwijten van hun jachtplicht tot schadebeperking.

Het bestuur van de Stichting het Groninger Landschap heeft tot taak zo gunstige mogelijke omstandigheden te scheppen voor flora en fauna in zijn natuurterreinen; nieuwe inzichten moeten hierbij een kans kunnen krijgen.

Er zal blijvend naar worden gestreefd rekening te houden met belangen van de landbouw in naburige gebieden, mits het om reële zaken gaat waar effectief iets aangedaan kan worden. ■

De heer L.H. Veeman is voorzitter van de Stichting Het Groninger Landschap.